

Община Дряново е разположена в централния дял на Предбалкана върху 248,5 кв.км силно пресечен релеф с надморска височина от 180 до 640 м. Красивите планински склонове са покрити със смесени широколистни гори, като между хълмовете и скалите плавно лъкатушат реките Янтра и Дряновска.

Климатът в района е умерено – континентален, с мека зима и прохладно лято, много благоприятен през всички сезони за почивка и туризъм. Общината е към административна област Габрово. В нея са разположени гр.Дряново и 62 малки селища. Поселищните традиции на Дряновска община започват в праисторическите времена. Хората оценяват богатствата на нейната природа и я заселват в средния период на старокаменната епоха / 100000 – 10000 г. пр. н. е. /. Археологическите проучвания разкриват както културите на прачовека, така и следи от тракийските племена и от римската епоха. През Античността / II в. / гражданите на Августа Траяна / Стара Загора / основават при с. Славейково едно от главните тържища на Долнодунавските провинции Дискодуратера, транспортно – търговска станция по пътя към големия мизийски град Никополис ад Иструм / с. Никюп, Великотърновска област /. Околностите на Дряново са подстъпи към пет старопланински прохода със стопанско и военно-стратегическо значение. Фортификационната ромейска система е преустроена в VI в., когато обхваща осем крепости : Града и Боруна / Дряновски манастир /, Липово градище / с. Муця /, калетата при селата Янтра, Скалско и Маноя. Дряновските легенди разказват, че в XII в. твърдините са родови имения на владетелите от династия Асеновци и важна част от охранно – защитната линия на престолнината Търновград / Велико Търново /. Укрепителните съоръжения на Града дори днес впечатляват с мащабите и мощните си зидове. В подножието на цитаделата на огромната крепост и резиденция на провинциален управител възникват средновековното селище и манастира “ св. Арх. Михаил “.

Дряновският манастир, е кътче от природата на България с богато разнообразие на отвесни скални венци, пещери, уникални релефни форми, растителен и животински свят. Намира се на 5 км. югозападно от гр. Дряново под причудливо извития източен скален венец на старопланин-ското плато "Стражата" в красивите каньони на р.Дряновска и р.Андъка. Основателите на обителта са открили местност, която създава чувство на илюзорна уединеност. Средновековната обител "св.Арахангел Михаил" е основана по времето на цар Калоян, след пренасяне на мощите на св. Михаил Войн от Потука в Търновград /1197-1207 г./. Процесията ношува край р.Дряновска под Градът и по християнските канони на свещенното място се издига манастир. През вековете Дряновският манастир е средище на българската просвета и култура. Манастирът играе основна роля в подготовката на Априлското въстание в Първи Търновски окръг, тук са струпани запаси от храни и оръжие. На 29 април 1876 год.в Дряновския манастир влиза четата на поп Харитон - първият бунтовнически отряд в Търновски окръг и Северна България. Обградени от турците водят 9 –дневна битка и повечето загиват за свободата на България. Разрушеният и опожарен манастир е възстановен частично и на 3 април 1877 год. храмът е тържествено осветен. Игуменът Пахомий Стоянов

отслужва първата панахида за загиналите четници. В началото на 90-те години манастирът е възстановен. Той е един храм, без стенописи, с пробит от турски куршум потир и дупки от турските шрапнели в зидовете, съзнателно оставени от строителите, за да не се забрави миналото и българското страдание. Благодарните потомци издигат паметник – костница през 1897 год на загиналите въстанници. Съвременният манастир е една от 10-те най-почитани светини на Българската православна църква, национален исторически паметник и предпочитан туристически обект.

Пещерата "Бачо Киро" се намира в района на Дряновския манастир, в живописните каньони на р.Андъка и р.Дряновска. Тя е първата благоустроена пещера

в България

от Дряновските туристи още през 1937 год., а името си получава през 1940 год. в чест на

героя от Априлското въстание Бачо Киро

, 1962 год. е обявена за природна забележителност. През 1961 год. се прави разширен туристически маршрут и осветление, което се ползва до 2002 год. и е доста амортизирано, но независимо от това пещерата от първото си благоустрояване до сега непрекъснато е приемала посетители. От направените постъпки и защитен проект от Туристическо дружество "Бачо Киро" и община Дряново пред МОСВ се отпускат средства и се реализира проект "Реконструкция и модернизация на туристическия маршрут и осветлението на пещера "Бачо Киро", завършен през месец юни 2002 год. Сега пещерата има реконструиран туристически маршрут, удобен за посетителите и ново ефектно модерно осветление, което дава възможност да се видят невиджани до сега красиви зали и пещерни образувания. Официалното откриване се състоя на 01.07.2002 год. Пещерата представлява сложен четири-етажен лабиринт от пещерни галерии и разклонения около

3600 м.

За посетители е оформена благоустроена част от 700 м. Образувана е в три основни посоки: изток, североизток и югоизток от подземно течащи реки в здрави оргонски варовици, оформени на дъното на топло кредно море. Геоморфоложките проучвания дават основания да се приеме, че оформлението е продължило 1 800 000 години. Нейното образуване е тясно свързано с развитието на долината на р.Дряновска и нейния приток р. Андъка. С течение на времето реките оформят пещерните галерии и зали. Това е станало в границите на младия терциер и

кватернер

. Това е първичния етап на образуване на пещерата. От тук на сетне започва вторичния, идва художника –

карстовите води

. Неуморните капки вода, обогатени с варовиково вещество, в продължение на стотици хиляди години постепенно ваяли красивите пещерни форми –

сталактити, сталагмити, сталактони

, придали им най-причудливи форми. За първи път в долните пластове на пещерния пълнеж са открити

находки от среден палеолит датиран от преди 40-70 хиляди години пр.н.е

Намерени са малки двустранно обработени груби остриета, симетрични и асиметрични ножове и стъргалки. В по-горните пластове се срещат оръжия и оръдия на труда, изработени от кости. В най-горните пещерни седименти личат остатъци от жилищата на обитателите – пещерните хора, които по археологични данни се отнасят към каменно-медната епоха 4000 години пр.н.е. Накратко, данните показват живот на хора по тези места от най-ранните на Балканския полуостров

Габрово възниква през Средновековието като стратегическо селище в близост до старопланинските проходи. Една от легендите разказва, че по тези места край р.Янтра се заселва млад ковач на име Рачо. Той подковавал конете на керваните, които отивали или се връщали от планината. Постепенно край неговия дом се заселили и други хора, които умеели да шият дрехи, да приготвят вкусни ястия, да поправят каруци и да обработват кожи. И понеже край огнището на ковача се извисявал огромен габър, нарекли селището Габрово. Така Рачо Ковача слага началото на селището, а габърът дава името му. Днес в Габрово има паметник на Рачо Ковача – внушителна бронзова фигура, която се издига върху скала сред р.Янтра, в самия център на града. Габровци възприемат този паметник като символ на творческия и неуморим габровски дух, съхранен във всички поколения. В края на 12в. Габрово се развива като важен занаятчийски и търговски център, заради близостта му до столицата Търново. През турското робство градът е голям занаятчийски и търговски център. През 19 век се развиват 26 занаята. През 1860г. се създава първата фабрика, а Габрово е провъзгласен за град. През 1825г. е открито килийно училище, а през 1835г. – първото българско светско училище, в което се прилага взаимоучителният метод. От 1889г. училището се нарича “Априловска гимназия”, на името на своя създател Васил Априлов. Градът е родно място на Васил Априлов, Цанко Дюстабанов, Поп Харитон.

“Етъра” е единственият по рода си етнографски музей на открито. Музеят е разположен в северните склонове на Стара планина, на 8 км южно от Габрово. Етъра заема площ от около 70 декара. Изграждането на този уникален по рода си музей започва през 1963г. и продължава 13 години, до 1976г. Етнографският музей дава представа за живота на типичното българско занаятчийско селище през втората половина на XVIII в. и XIX в. Малките калдъръмени улички, каменните чешми, тътена на мелниците, газовите лампи, часовниковата кула, старите къщи пресъздават духа на българското Възраждане. В занаятчийските работилници са представени на живо над 25 занаята. Етъра дава представа за живота на типичното българско занаятчийско селище преди 150 години. Малките калдъръмени улички, каменните чешми, тътена на мелниците, газовите лампи, часовниковата кула, старите къщи пресъздават духа на българското Възраждане. В занаятчийските работилници са представени на живо около 20 занаята - резбарство, бъкърджийство, кавалджийство, хлопкарство, фурнаджийство, шекерджийство, билкарство, ножарство, тъкачество, гайтанджийство, кожухарство, стругарство,

грънчарство. Посетителите могат да наблюдават със собствените си очи процеса на изработване на предметите: сребърни орнаменти, грънчарски съдове, медни сечива, плетени изделия, традиционни ястия и носии.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПАРК - МУЗЕЙ "ШИПКА-БУЗЛУДЖА" Е МЕМОРИАЛЕН КОМПЛЕКС, включващ Храм - паметника "Рождество Христово" в град Шипка, Парк - музея "Шипка" с Паметника на свободата на вр. Шипка, Паметника на победата край с. Шейново и Парк - музей "Бузлуджа". Храм - паметникът "Рождество Христово" - гр. Шипка е посветен на загиналите в Освободителната война руски войни и български опълченци. Позлатата на куполите му и многоцветната украса на фасадата се открояват на фона на планината и отдалеч привличат вниманието на пътуващите през Шипченския проход. Малко са по света музеите, разположени в самия театър на военните действия, както е Национален парк - музей "Шипка". Той обхваща историческите места, свързани с отбраната на Шипченския проход през Руско-турската освободителна война (1877-1878 г.) - комплекс от паметници, възстановки на позиции, батареи и землянки. На изток от Шипка се издига друг исторически връх - Бузлуджа. В подножието му загина войводата Хаджи Димитър, водил с малката си чета неравен бой с многоброен противник (30 юли 1868 г.) За подвига на четниците напомня величествената каменна фигура на войводата, открояваща се на фона на зелените борове.

При село Шейново е паметникът, посветен за героизма на руси и българи. Построен е на мястото, където е проведен спонтанен Парад на победата след предаването на 30 хилядната турска армия на Вейсел паша (28 декември 1877 г.). Сред интересните за посещение обекти в община Казанлък е църквата "Света Параскева" в село Енина (4 км), строена по времето на цар Иван Асен II (около 1237 г.) и считана за най - старата в района. Многократно е опожарявана и възстановявана, а под руините на средновековния градеж са открити по-стари основи на раннохристиянски храм. Според легендата тук през 1271 г. са преспали мощите на Св. Петка Българска на път към тогавашната столица Търновград. На това място местните хора вдигнали църква, посветена на светицата.

В Националната библиотека в София се съхранява откритият тук най - стар глаголически писмен паметник на България - Енинският Апостол от XI в

Община Казанлък заема китната Розова долина в южното подножие на Стара планина. Казанлъшката котловина е най - голямата и живописната от задбалканските котловини, с площ около 780 кв. км. и средна надморска височина 350 м. От север котловината е оградена от стръмните склонове на Калоферска, Шипченска, Тревненска и Елено-Твърдишка Стара планина, а на юг - от полегатите склонове на Средна гора. Река Тунджа, втора по големина в България, извира от Калоферския Балкан и пресича района по цялата му дължина. Първото селище на мястото на днешния град възниква в

дълбока древност - през новокаменната епоха (неолит VI -V в. пр.н.е.) През IV-III в. пр.н.е. земите по горното течение на Тунджа влизат в царството на тракийския владетел Севт III (Одриска държава) и заемат важно място в историческото развитие на Тракия през елинистичната епоха. При строителството на язовир Копринка е разкопан и изцяло проучен тракийският град Севтополис. През Средновековието долината е административен център на Крънската хора, в която властва българският болярин Елтимир.

КАЗАНЛЪШКАТА ГРОБНИЦА е един от деветте обекти в България, включени в списъка на ЮНЕСКО на историческите и архитектурни паметници със световно значение. Разположена е в северната част на Казанлък и датира от IV - III в. пр. н. е. В могилата Светицата, разкрита на 19. 08.2004 г. е открита каменна гробница - саркофаг с множество златни предмети от богатата култура на траките (V в. пр. Хр.). Свързана е с името на могъщия владетел Терес - създател на държавата на одрисите. Най-значимата находка от тази гробница е уникалната златна маска с впечатляващо тегло, най-вероятно на цар Терес и тежък златен пръстен с изображение на атлет. Могилата е в комплекс с десетки други, превърнали района долината на Тракийските царе, свидетелство и за гениалното архитектурно умение на траките. Гробницата на Тракийския цар Севт III е открита в могилата Голямата Косматка. Сред най - ценните находки тук са бронзова глава на брадат мъж с очи от полускъпоценни камъни, множество бронзови и сребърни съдове, изящна златна чаша и златен венец с дъбови листа и жълъди.

Розовата долина, макар и популярно име, няма да откриете като географско название на картата на България. От векове това е районът, произвеждащ безценното розово масло на България. Пренесена от Индия през Персия, Сирия и Турция, маслодайната роза намира тук всички благоприятни за виреене условия - подходяща температура, висока влажност и леки песъчливи канелено-горски почви . През 1820 г. в Казанлък се създава първата розотърговска къща на Дончо Папазов. През XVIII век градът става център на българското розопроизводство. Казанлъшкото розово масло печели златни медали на изложенията в Париж, Лондон, Филадельфия, Антверпен, Милано.

През 1967г. се открива Музейна експозиция за казанлъшката роза която през 1969г. прераства в единствен по рода си музей на розата. С богати веществени снимкови и документални материали се проследява 33годишната история на българското розопроизводство. Показани са оригинални съдове за производство на розово масло-казани за съхранение и експорт-конкуми, шижета, каси, прибори за отделяне на розовото масло от розовата вода, шаблони на розотърговските къщи, оригинални снимки и документи на розотърговските фамилии и др. В двора на музея на розата е възстановена примитивна розоварна която през май-юни е действаща.

Град Калофер е разположен на двата бряга на река Тунджа, между Стара планина и Средна гора. Над града се извисява връх Ботев – най-високият в Стара планина. Калофер е родния град на големия български поет и революционер Христо Ботев. Музеят е изграден на мястото, на което е била построена последната къща на Ботьовото семейство. Музейният комплекс се намира в Ботевата градска градина и обхваща: Мемориалната къща-музей, изложбената зала, паметника на Христо Ботев, и паметника на Иванка Ботева – майката на поета. Мемориалната къща-музей представя автентичната обстановка, в която е отраснал Ботев. В изложбената зала се съхраняват лични принадлежности, документи, публикации, предмети на изкуството и други материали, свързани с живота и творчеството на Христо Ботев, неговото семейство и сподвижници.

Карлово е разположен в Карловската долина, която е част от прочутата Розова долина. Градът е родно място на Апостола на свободата Васил Левски.

Къщата, в която е роден Васил Левски, се намира в западната част на Карлово, недалеч от старата част на града, на пътя за Сопот. Скрита зад дебели стени и сгушена сред чемшири и пълзящи лози, къщата е съхранила спомена за забележителния млад мъж, смело жертвал живота си в името на свободата на своя народ. Къщата на Васил Левски е реставрирана в оригиналния си вид през 1933 г. и отворена като музей през 1937 година. Днес музеят включва мемориална изложба – родната къща на Апостола на българската свобода Васил Левски и зала, разказваща за неговата дейност и жизнен път. Основната колекция във фондовете се състои от сбирка от фотокопия, документи и други свидетелства, свързани с живота на Левски и приноса му в борбата за свобода на българския народ.

Пловдив - един от старите центрове в Европа. Горд, съхранил в себе си следите на великите древни култури. Траки, македонци, римляни, славяни, византийци и българи са демонстрирали своите умения и занаятчийско майсторство на хълмовете, където днес е разположен Пловдив. Тук са запазени обществени и жилищни сгради с внушителни размери, стадионът от мрамор, театърът под открито небе и други монументи. Тримонциум, Юлия, Улпия, Флавия, Пулпудева, Филипополис - това са различни варианти на едно и също име: Пловдив. Идваха и си отиваха приятели и врагове. Едните способстваха за процъфтяването на града, другите безжалостно разрушаваха създаденото. Едни идваха, други си отиваха, годините си минаваха, но градът е бил винаги жив, с хората, които го пазеха, с хората, които твориха и ще творят. Пловдив е един от най-старите градове в Европа. Съществува като селище от около 8000 години. Историческият музей в Пловдив, открит през 1951 г., се представя от 4 големи отдела, създадени през различни години и обединени през 1993 г. Те проследяват

историческото минало на Пловдивския край от ранноосманския период (XV-XVII век) до съвременното. Във фонда на музея се съхраняват над 60 000 експоната.

Етнографският музей в Пловдив се помещава в красива възрожденска къща, построена през 1847 г. Експозицията е разделена в 5 отдела и илюстрира бита и културата на населението в Пловдивския регион - селско стопанство и занаяти; народни носии и тъкани; фолклорни костюми и музикални инструменти; архитектура от Възрожденската епоха.

Античният театър е построен от Марк Аврелий през II в. Той е най-впечатляващата постройка от Римско време, запазена до наши дни. Високото качество на използваните материали и художественото изпълнение доказват огромното социално значение, което се е придавало на театъра.

Църквата "Св. Константин и Елена" е живописно разположена в центъра на Стария град. Датира в сегашния си вид от 1832 г. и е типичен пример за църковната архитектура на XIX в. Тук се намира и много по-старата икона на св. св. Константин и Елена, за която се вярвало, че е чудотворна, както и други чудотворни икони.

Най-големият манастирски комплекс в България и един от най-забележителните на Балканския полуостров. Разположен е на 1100 м надморска височина, в северозападната част на Рила, на 120 км от София. *Рилският манастир* е основан през 10 век от българският монах Св.Иван Рилски и издигнат повторно през 13-14 век. От този период са каменната кула, изградена от феодала Хрельо Драговола, владическият трон, богато гравирани порти, няколко ръкописа, икони и църковни прибори. Когато България пада под турско робство през 15 в. манастирът е изоставен за известно време, но през втората половина на века отново става обитаем. По-късно е разграбван и опустошаван няколко пъти.

Пълното му обновяване започва в началото на 19 в. Тогава са построени жилищния комплекс и църквата "Св. Богородица". В четириетажните жилищни крила има над 400 килии, четири параклиса, гостни стаи за поклонниците, манастирска готварница (магерница) с оригинална конструкция. Забележителни са стенописите от 19 в., дело на майстори от Банско и Самоков. Днес в манастира се съхраняват ценни български писмени паметници - около 250 ръкописни книги от 11 - 19 век, 9000 старопечатни издания, нотирани ръкописи, възрожденски графични щампи и др. От 1983 Рилския

манастир е включен в Списъка за световно природно и културно наследство на ЮНЕСКО.

Скътан в югозападните склонове на Пирин, Мелник е най-малкият град в България. Обявен е за културно-исторически резерват и за град-музей. Климатът в Мелник е благоприятен за лечение на белодробни, бъбречни и ревматични заболявания. Мелник е съчетание от невероятна природа - скали, скупчени около къщи върху хълмове, легендарна история, култура и вино.

Възхищение будят сгушените една над друга бели къщи с красиви еркери и тихи дворове, потънали сред зеленината и спокойствието на отколешна слава. Малцина знаят, че днешното сгушено между хълмовете китно градче някога е било важно икономическо и духовно средище, с над 25 000 жители, около 1300 къщи и повече от 70 църкви. Навярно древните траки полагат основите. По калдъръмените улички последователно се редуват стъпките на славяни, българи, гърци, латини, турци... Освен история и архитектура, Мелник е и вино. В пясъчните пирамиди, които го опасват от всички страни, са издълбани своеобразни изби, в които зрее, отлежава и се съхранява прочутото мелнишко вино. Едва ли другаде има подобна технология. И в съседна Турция, както и в далечните Франция и Испания са предпочитали вкуса на това пивко, гъсто, отлежало вино.

Неповторима е старинната атмосферата, която потапя всеки посетител във великолепието на отминали векове. Старинните мелнишки къщи впечатляват с богатата си архитектура, с избите си, с подредбата, разкриваща българското чувство за практичност и красота. Най-известни от тях са: Кордопуловата къща (най-голямата на Балканския полуостров от Възрожденския период) с необикновените си стенописи и огромна изба; Болярската къща (най-старата запазена къща в България), Пашовата къща, превърната в музей. Интерес представляват и руините на манастира "Св. Никола" (12в.), Славовата крепост (13-14в.), Римският мост, старата турска баня, както и останките на няколко църкви, наброявали в миналото 75. Тук се намират най-чудноватите земни образувания, изваяни от бял ронлив пясъчник – Мелнишките пирамиди. С течения на хилядолетия на площ от 17 кв. км ерозията е изваяла този необикновен свят. Със силата на въображението си може да разпознаете в тях гигантски гъби, древни кули, обелиски и много др.